

SZÖVEG –
NÉMETH ZSÓFIA, SZÓNYI LÍDIA pszichológusok

SOROZAT –
EGY TÖRTÉNET, SOK KÉRDÉS

AZ EMBER, AKIT OVÉNAK HÍVNAK

Vannak napok, amikor az ember semmit sem akar, csak aludni, nem gondolkodni, másik bőrbe bújni, 24 órára elérhetetlennek lenni teljes nyugalomban, idegesítő kütyük és felelősség nélkül... és akkor, mintegy varázsütésre, szembejön velünk egy furcsa figura a filmvásznon. Ez az ember bármelyikünk szomszédja, nagypapa, főnöke, kritikusa lehetne, és nem csinál mást, mint határozottan, de lényegre törően felráz és rendreutasít bennünket, hogy elgondoljunk a dolgok mélyebb értelmén, illetve értékén, és visszaszerezhessük azt a nélkülözhetetlen hozzávalót az élethez, amit úgy hívnak, hogy spiritusz.

♦ A TÖRTÉNET

Filmünk főhőse eredetileg egy regényhős Fredrik Backman tollából, aki az azonos című (*Az ember, akit Ovénak hívnak*) könyv szerzője. Ove (ejtsd: Úve) zsémbes, morgolódo öregember, akinek mindenkihez van egy-két keresetlen szava, főleg ha szabálytalanságon, linkségen kapja az illetőt. Akkor aztán nem szívbajoskodik: szemrebbenés nélkül az arcukba mondja a véleményét, rendreutasítja a tévelygőket. Képtelen megérteni, hogyan képes valaki jogszi nélkül létezni 30 évig, miért nem tudnak a mai férfiak utánfutóval tolatni vagy rendeltetészerűen használni egy létrát. Fel nem foghatja, miért szegik meg az emberek úton-útfélen a szabályokat, miért kell egy lakóövezetbe behajtani, csikkeket eldobni, vagy éppen bokacirkáló méretű kutyákkal lófrálni, akik az ember lábtörlőjére piszkítanak.

Mindez azonban eltörpülni látszik valódi problémái mellett, amikor beüt a krach, és 43 év után elbocsátják a munkahelyéről. Ove éppen a legjobb kék öltönyében, gondosan megkötött nyakkendőben lép fel egy párnázott lábtartóra, hogy öngyilkos legyen, és kövesse elhunyt feleségét, amikor nagy dérrrel-dúrral megérkeznek új szomszédai. No persze, Ove szerint még ezt sem tudják rendesen csinálni.

A párhuzamos történetvezetés során megismerjük Ove fiatalkorát, életét, végigkövethetjük a nehézségeit, szerelmét, fájdalmas veszteségeit. Kezdjük megérteni ezt a karcos öregembert, aki az útmutatásokba és a szabályokba kapaszkodik, amelyek összetartják sérülékeny világát. Úgy éli meg, hogy lassan már tényleg semmi értelme az életének, társas kapcsolatai a nullára redukálódtak. Ám új szomszédai egy kis színt visznek az életébe. Ők fiatal koruk miatt sok dolgot sem tudnak, így jól jön nekik Ove útmutatása, szakértelme, még akkor is, ha nem a legkifinomultabb formában kapják. Hosszú idő után valakik végre észreveszik, hogy bármennyire igyekszik is titkolni, Ovének hatalmas szíve van. Az új szomszédasszony valamit megérez a mogorva álarc mögött, így lassan kibontakozik kettejük különös barátsága.

HOGY VÁLASZTUNK BARÁTOT?

Az, hogy kiket választunk barátoknak, hasonlóan a szerelemhez, a kézzelfogható tények mentén nehezen indokolható, bár számos szociálpszichológiai elmélet megpróbálkozott vele. Lepp Ignace „A barátság pszichológiája” című könyvében amellet foglalt állást, hogy ilyenkor a tudatalattink valamiképp felismeri a szellemi hasonlóságot, illetve hogy mit kaphatunk a kapcsolattól, valamint mit nyújthatunk a másiknak. A társas kapcsolatok neves kutatói is hasonló állításokat fogalmaznak meg, s arra keresik a választ, hogy a barátságok alakulásában mennyire játszik szerepet a gének azonossága, illetve mennyire önző a barátválasztásunk: olyanokat választunk-e, akiktől megerősítést, jutalmat, hasznot remélünk, vagy törekszünk-e rá, hogy a kapcsolat összességében

igazságos és méltányos legyen. Ez utóbbi egyébként főként a nők számára fontos, ők azok, akik hajlamosabbak büntudatot érezni, amíg a férfiak inkább örülnek, ha egy nyereséges kapcsolatot tudhatnak magukénak.

Vannak olyan elméletalkotók is, akik a barátságok alakulásában inkább a „kognitív konzisztencia” elméletet tartják igaznak, amely szerint a barátságok hátterében az az igény áll, hogy legyen valaki, akivel hasonlóan vélekedünk a fontos kérdésekről.

F. Lassú Zsuzsa „Barátok és barátnők – együtt és egymás ellen” című könyvében leírja, hogy a barátságok céljával kapcsolatban a kutatások három fő tényezőt találtak: a saját fizikai jóllétünkre való törekvést, a társas elfogadás megélését, valamint a szituációból fakadó feladatok és célok elérését. Amikor a kutatók azt kérték a vizsgálati személyektől, hogy fejezzék be azt a nyitott végű mondatot, hogy „A barát az olyan valaki, aki...”, olyan válaszokat kaptak, amik az intimitás, bizalom, függés, megosztás, elfogadás, gondoskodás, közelség és öröm kategóriákkal fedhetők le. Ebből egy olyan viszony képe rajzolódik ki, ahol szükség esetén számíthatunk a másikra, odafordulhatunk hozzá, segítséget kérhetünk tőle, s ugyanezt ő is megteheti velünk szemben. A fent felsorolt pozitív

értékek hátterében a kötődés, valamint az erre való képesség húzódik meg, amely összefüggést mutat a kora gyermekkori szülő–gyerek kapcsolat minőségével, az itt megtapasztalt élményekkel és az így kialakult kötődéssel.

A történet jól láttatja, hogy a krízisek minden életkorban utolérhetnek bennünket, a feldolgozatlan veszteségek hatása összeadódik, és ugyanúgy sújthat fiatal és öreget egyaránt. A társas támogatás, valamint a környezet odafordulása minden életkorban nélkülözhetetlen a problémás élethelyzetek egészséges átvészeléséhez. Ugyanakkor időskorban már számos veszteséggel szembe kell nézni, köztük sajnos a legfontosabb társas kapcsolatok elmúlásával is, amelyeket az esetek többségében nem váltanak fel újabbak. Minél öregebb valaki, annál kevésbé valószínű, hogy új barátságokat kössön, a fiatalabb generáció pedig inkább a saját korosztályát választja, hiszen a hasonló életfeladatok összekötik őket. Talán ezért is olyan megható Ove és a szomszédasszony között szövődő kapcsolat, mert nem szokványos, szinte semmi közös nincs a két figurában, talán csak annyi, hogy pont a másikban rejlő kincsekre, a másik által nyújtott társas támogatásra van szükségük.

Ön milyen médiát szeretne?

LEGYEN A MÉDIA A CSALÁDÉRT!

A média befolyásolja
világunkat,
mi befolyásolhatjuk
a médiát.

Kérjük, támogassa adója **1%**-ával
a család- és gyerekbarát közgondolkodást,
segítse a Média a Családért Alapítvány
munkáját!

Az alapítvány munkájáról
a mediacsaladert.hu honlapon
tájékozódhat.

A kedvezményezett neve:
Média a Családért Alapítvány
Besorolás: közhasznú
Adószám: 18260993-1-43

Adományait
a 10700347-44872502-51100005
számlaszámra várjuk.

KIPILLANTVA A CSIGAHÁZBÓL

A film többi szereplője is magányos lélek, mindenkinek a többiek segítségére, a közösségben rejlő erőre van szüksége a talpon maradáshoz.

Cindy Hazan pszichológus a szeretet három fajtáját különíti el: az első a szülők gyermekeik iránti szeretetével modellezhető, amikor gondoskodunk azokról, akik függnek tőlünk; a második a gyermek szülei iránti szeretetére hasonlít, amikor elfogadást, biztonságot és támogatást kapunk; a harmadik pedig arra az idealizált, romantikus viszonyra, ami leginkább a szerelemben jelenik meg. Seligman szerint a házasság az egyetlen olyan kapcsolat, „védőernyő”, ahol a szeretet mindhárom fajtáját megélhetjük.

Az öreg szív nem vén szív: attól hogy valaki bölcs, és sokat látott az életben, még nem jelenti azt, hogy kevésbé van szüksége szeretetre, megértésre, társaságra. A megtapasztalt fájdalom mennyisége nem jelenti azt, hogy kevésbé érzik vagy megszokták, hanem talán csak ügyesebben elviselik – de attól még ugyanúgy jólesik egy idős embernek is az odafordulás, az empátia és a szeretet kifejezésre juttatása. S bár a kor előrehaladtával egyre bajosabb kibújni a csigaházunkból és szétnézni a változó világban, mégis érdemes megkísérelni, mert mindenkor, minden pillanatban várhat ránk egy új felfedezés vagy kaland, amitől többek leszünk és amiből tanulhatunk, nyolcvanon innen és túl. ♦